Forum for utvikling og miljø

UNFCCC-reform: Hvordan Norge kan styrke det internasjonale klimasamarbeidet

Et innspill til norsk klima- og utenrikspolitikk

Forum for utvikling og miljø (ForUM) - 30.10.2026

Sammendrag

Verdens land står overfor et stadig større gap mellom vedtatte klimamål og faktisk gjennomføring. Samtidig blir FNs klimakonvensjon (UNFCCC) utfordret av omfattende dagsordener, krevende forhandlingsprosesser og manglende mekanismer for oppfølging og ansvarliggjøring. Dersom Parisavtalens mål skal være innen rekkevidde, må det internasjonale klimasamarbeidet styrkes.

UNFCCC er fortsatt den viktigste multilaterale arenaen for å fastsette regler, overvåke framgang og sikre felles retning i den globale klimainnsatsen. Samtidig skjer en stadig større del av gjennomføringen gjennom partnerskap, koalisjoner og initiativer utenfor de formelle forhandlingene. Dette skaper behov for både reform av forhandlingssystemet og styrket oppfølging av gjennomføringen.

Norge har som energiprodusent, klimafinansiør og pådriver for internasjonalt samarbeid gode forutsetninger for å bidra til et mer effektivt, rettferdig og handlekraftig klimasamarbeid. Dette notatet foreslår konkrete reformer av UNFCCC-prosessen og skisserer hvordan Norge kan spille en konstruktiv rolle i arbeidet fram mot COP31 og neste generasjon nasjonale klimamål.

1. Hvorfor trenger UNFCCC reform?

Klimakrisen forverres samtidig som det globale utslippsgapet fortsatt er betydelig. Resultatene fra den første globale gjennomgangen (Global Stocktake) viste at dagens politikk og klimamål ikke er tilstrekkelige for å holde oppvarmingen innenfor Parisavtalens 1,5-gradersmål.

UNFCCC har oppnådd viktige resultater gjennom Parisavtalen, etableringen av klimafinansieringsmekanismer, transparensrammeverket og vedtaket på COP28 om å «transition away from fossil fuels». Likevel er systemet under betydelig press.

Flere utfordringer er blitt tydelige:

- Stadig flere forhandlingsspor og agendaelementer
- Økende avstand mellom vedtak og gjennomføring
- Begrensede mekanismer for ansvarliggjøring
- Mangelfull oppfølging av tidligere beslutninger
- Utfordringer knyttet til deltakelse og representasjon
- Manglende regulering av interessekonflikter

Reform handler derfor ikke om å erstatte UNFCCC, men om å gjøre prosessene mer relevante, effektive og handlekraftige.

Forum for utvikling og miljø

2. UNFCCC-reform i en bredere reformagenda

Diskusjonen om reform av det internasjonale klimasamarbeidet må ses i sammenheng med andre pågående multilaterale reformprosesser.

Mange utviklingsland og sivilsamfunnsorganisasjoner etterlyser reformer av Verdensbanken, IMF og andre internasjonale finansinstitusjoner for å sikre mer representativ styring og bedre tilgang til finansiering for klima og utvikling. Parallelt pågår FNs UN80-prosess, som tar sikte på å effektivisere og modernisere FN-systemet.

Norge bør arbeide for at disse reformsporene bygger på felles prinsipper:

- Menneskerettigheter
- Demokratisk ansvarlighet
- Representasjon og legitimitet
- Sivilsamfunnsdeltakelse
- Forutsigbar finansiering
- Respekt for folkeretten

Et styrket multilateralt system forutsetter at disse reformprosessene ses i sammenheng.

3. Reform av forhandlingssporet

3.1 Etablere AIM som et reformspor for UNFCCC

Norge bør styrke og utvide mandatet til AIM som et dedikert reformspor under UNFCCC hvor partene kan diskutere hvordan prosessene kan bli mer effektive, inkluderende og resultatorienterte.

AIM bør sikre at prosessen:

- Ha et tydelig mandat som omhandler UNFCCC-reform.
- Er tidsavgrenset
- Rapporterer til partsmøtene
- Utvikler konkrete anbefalinger

Målet må være å styrke gjennomføringen av eksisterende avtaler og ikke å åpne for reforhandling av Parisavtalen.

3.2 Reform av beslutningsprosessene

Konsensusprinsippet er en viktig kilde til legitimitet, men det gir samtidig enkeltland mulighet til å blokkere framgang.

Norge bør:

- Støtte vedtakelse av UNFCCCs forretningsorden
- Arbeide for å aktivere regel 42 om avstemning
- Utforske modeller for kvalifisert flertall som siste utvei

- Bygge allianser med land som ønsker modernisering av beslutningsprosessene

3.3 Styrke sivilsamfunnets og urfolks deltakelse

Representative og åpne prosesser er avgjørende for legitimiteten til klimaforhandlingene.

Norge bør arbeide for:

- Trygg deltakelse for sivilsamfunnsaktører
- Sterkere beskyttelse mot represalier
- Økt deltakelse fra ungdom
- Bedre representasjon fra det globale sør
- Styrket anerkjennelse av urfolks rettigheter

3.4 Reform av dagsordener og arbeidsformer

Klimaforhandlingene har gjennom årene blitt stadig mer komplekse.

Norge bør støtte:

- Sammenslåing av overlappende prosesser
- Avvikling av foreldede agendaelementer
- Større fokus på gjennomføring
- Tidligere avklaringer av nye agendaelementer

3.5 Interessekonflikter

Tilliten til klimaforhandlingene utfordres når aktører med betydelige økonomiske interesser i fossil virksomhet får uforholdsmessig innflytelse.

Norge bør arbeide for:

- Større åpenhet om deltakelse
- Felles regler for interessekonflikter
- Sterkere integritetsmekanismer
- Bedre rapportering om påvirkningsarbeid

3.6 Oppfølging og ansvarliggjøring

Parisavtalen bygger i stor grad på nasjonalt fastsatte bidrag (NDC-er).

Norge bør arbeide for:

- Sterkere transparensmekanismer
- Bedre rapportering
- Mer systematisk oppfølging av klimamål
- Økt bruk av Global Stocktake som grunnlag for nye mål

Forum for utvikling og miljø

4. Handlingssporet: Fra vedtak til gjennomføring

Vedtak alene er ikke nok. Gjennomføringen av Parisavtalen krever:

- Investeringer
- Teknologisamarbeid
- Politisk lederskap
- Internasjonale partnerskap

Norge bør støtte utviklingen av gjennomføringsmekanismer som bidrar til konkrete utslippskutt og energiomstilling.

4.1 Oppfølging av Transition Away from Fossil Fuels

COP28 markerte første gang verdens land samlet vedtok å bevege seg bort fra fossile brensler.

Norge bør arbeide for at denne beslutningen omsettes til praktisk politikk gjennom:

- Sterkere NDC-er
- Nasjonale veikart
- Sektorvise omstillingsplaner
- Internasjonale samarbeidsinitiativer
- Felles standarder for rapportering

4.2 Frontløperkoalisjoner og partnerskap

Koalisjoner og partnerskap kan bidra til raskere framdrift enn de formelle forhandlingene alene.

Norge bør styrke samarbeidet gjennom:

- Beyond Oil and Gas Alliance
- Sektorvise energiomstillingspartnerskap
- Initiativer for klimafinansiering
- Partnerskap for klimatilpasning
- Samarbeid om tap og skade

5. Klimafinansiering og rettferdig omstilling

Klimafinansiering er avgjørende for at utviklingsland skal kunne gjennomføre sine klimamål.

Norge bør:

- Bidra til økt klimafinansiering
- Styrke støtte til klimatilpasning
- Støtte taps- og skadefondet
- Arbeide for reformer av internasjonale finansinstitusjoner
- Bidra til mer rettferdig tilgang til finansiering

Klimafinansiering må ses som en investering i global stabilitet, utvikling og utslippskutt.

Forum for utvikling og miljø

6. Hvordan Norge kan bygge tillit gjennom handling

Troverdig internasjonalt lederskap forutsetter sammenheng mellom nasjonal og internasjonal politikk.

Norge bør:

- Føre en politikk i tråd med 1,5-gradersmålet
- Styrke klimafinansieringen
- Følge opp beslutningen om utfasing av fossile brensler
- Støtte utviklingen av internasjonale omstillingsplaner
- Bidra til tilstrekkelig finansiering av UNFCCC-systemet

Norsk troverdighet i internasjonale forhandlinger avhenger av at norske posisjoner oppfattes som konsistente og langsiktige.

Anbefalinger til norske myndigheter

Norge bør:

1. Støtte etableringen av et reformspor for UNFCCC.
2. Arbeide for modernisering av beslutningsprosessene.
3. Styrke sivilsamfunnets deltakelse i klimaforhandlingene.
4. Styrke urfolks medvirkning og rettigheter.
5. Fremme regler for håndtering av interessekonflikter.
6. Støtte reform av dagsordenene i UNFCCC.
7. Arbeide for sterkere oppfølging av Global Stocktake.
8. Fremme mer ambisiøse NDC-er.
9. Bidra til utvikling av veikart for fossil utfasing.
10. Følge opp beslutningen om «Transition Away from Fossil Fuels».
11. Øke bidragene til internasjonal klimafinansiering.
12. Støtte taps- og skadefondet.
13. Bidra til reform av internasjonale finansinstitusjoner.
14. Sikre tilstrekkelig finansiering av UNFCCC.
15. Føre en nasjonal politikk som er forenlig med 1,5-gradersmålet.

Konklusjon

UNFCCC er fortsatt ryggraden i det internasjonale klimasamarbeidet, men systemet må videreutvikles for å kunne møte utfordringene i tiårene som kommer. Norge har både interesse av og mulighet til å bidra til et mer effektivt, rettferdig og handlekraftig multilateralt klimasamarbeid.

Gjennom reform av UNFCCC, sterkere oppfølging av klimaforpliktelser og økt støtte til gjennomføring kan Norge bidra til å bygge et internasjonalt system som er bedre rustet til å nå Parisavtalens mål.

Notatet er utarbeidet av ForUM med bakgrunn i Globalt Fokus sitt politiske notat til UNFCCCs reformprosess og støttes av medlemmene i ForUMs klimagruppe.